

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Automatisk återkoppling av ogiltiga och återkallade körkort och taxiförarlegitimationer till buss- och taxiföretagen

Svenska buss- och taxiföretag har enligt lag skyldighet att kontrollera att förarna har en giltig behörighet för framförande av respektive fordon vid anställningen, samt att vidta åtgärder om föraren får den återkallad. Samtidigt saknas ett system där Transportstyrelsen också informerar företagen om sådana förändringar.

Istället förväntas den buss- eller taxiförare som får sitt körkort eller taxiförarlegitimation återkallat att självmant meddela sin arbetsgivare, vilket inte alltid sker. Detta är mycket anmärkningsvärt och har framkommit med högsta tydlighet i massmediernas rapportering.

Bakgrund

Varje år görs drygt 760 miljoner resor med buss eller taxi i Sverige. Varje dag sätter sig 360 000 barn i en buss eller i en taxi för att ta sig till skolan. För att köra dessa bussar och taxibilar har buss- och taxiföretagen drygt 67 000 anställda förare.

Vid anställning kontrollerar buss- och taxiföretagen förarens behörighet att framföra respektive fordon. Under anställningen kan dock förarens behörighet återkallas, vilket enbart meddelas föraren. Föraren är då skyldig att meddela sin arbetsgivare detta. Självklart väljer många förare att inte informera arbetsgivaren.

För att kunna främja en säker buss- respektive taxitrafik och garantera att fordonet framförs av en behörig förare måste arbetsgivaren därför, inför varje enskilt arbetspass, kontakta Transportstyrelsen för att kontrollera att föraren innehar ett giltigt körkort. För taxiförare gäller dessutom att arbetsgivaren på samma sätt måste försäkra sig om att föraren har en giltig taxiförarlegitimation. Detta är en fullständigt orimlig rutin, eftersom det skulle innebära att Sveriges buss- och taxiföretag dagligen skulle behöva kontakta Transportstyrelsen för att begära ut information om drygt 67 000 förare.

Det faktum att det är resenärernas och medtrafikanternas trygghet och säkerhet som hotas på grund av bristerna i detta system gör att dagens situation är minst sagt oroande.

Automatisk återkoppling från Transportstyrelsen

Bussbranschens Riksförbund och Svenska Taxiförbundet har vid flera tillfällen framfört önskemål om att beställningscentraler och företag ska kunna få en automatisk återkoppling när de anställdas nödvändiga behörigheter, legitimationer och trafikillstånd har blivit ogiltiga eller har återkallats.

Redan i oktober 2006 framförde Bussbranschens Riksförbund och Svenska Taxiförbundet en formell begäran till Näringsdepartementet om förbättringar innebärande en omedelbar automatisk återkoppling gällande ogiltiga och återkallade körkort respektive taxiförarlegitimationer. Men

trots att en skyndsam hantering då utlovades är systemets struktur oförändrat och förfarandet fortfarande lika ineffektivt.

Även i samband med Vägtrafikregisterutredningens betänkande (Transportstyrelsens databaser på vägtrafikområdet SOU 2010:76) betonade Bussbranschens Riksförbund och Svenska Taxiförbundet, i sitt remissyttrande, behovet av en förenklad hantering av kontrolluppgifter från Transportstyrelsen. Bland annat framfördes här tydligt det orimliga i att buss- och taxibolagen tvingas gå igenom kontrolluppgifter på samtliga förare, istället för att få en automatisk återkoppling när ett körkort eller taxiförarlegitimation ogiltigförklaras eller återkallas. Trots att förslaget skulle minska handläggningstiden avsevärt och samtidigt stärka tillförlitligheten i uppgifterna, hörsammades inte detta i utredningen.

I Vägtrafikregisterutredningen framförs att den typ av system som föreslagits av buss- och taxibranschen riskerar att kränka förarens integritet, eftersom ett körkort eller taxiförarlegitimation kan återkallas på grund av exempelvis medicinska skäl och därmed avslöja känsliga uppgifter om den enskildes hälsotillstånd. Utredaren skjuter i det här fallet bredvid målet, eftersom *skälet* för återkallandet är fullständigt ointressant för buss- och taxiföretagen.

Det väsentliga för buss- och taxiföretagen är att få information om *att* ett tillstånd har ogiltigförklarats eller återkallats, då körkortstillstånd och taxiförarlegitimation är förutsättningen för att arbetsgivaren ska kunna garantera resenärerna en trygg och säker resa. Endast uppgift om *att* en person innehar körkort eller taxiförarlegitimation eller inte, utgör i sig inte heller en ur integritetssynpunkt skyddsvärd uppgift och omfattas inte av någon sekretessbestämmelse i Offentlighets- och sekretesslagen.

I körkortslagen anges i åtta punkter, som vardera har flera underpunkter, på vilka grunder ett körkort kan återkallas. Dessa grunder varierar från bl.a. våldsbrott, olämplighet ur nykterhetshänseende, vissa trafikregelbrott och bristande förarprov till begränsad körförmåga på grund av sjukdom samt återkallelse på egen begäran. Spektret är alltså mycket stort och alla grunder rör inte ens sådana känsliga uppgifter som skyddas av lagstiftningen.

Vidare har i förarbeten, domar från EU-domstolen och skrivelser från Datainspektionen tydligt uttalats att indirekta upplysningar som skulle kunna avslöja känsliga personuppgifter inte per automatik kan anses integritetskränkande. Ett meddelande om att en person inte har körkort eller taxiförarlegitimation bör därför inte under några omständigheter kunna anses utgöra en behandling av en känslig personuppgift, eftersom den som får meddelandet inte skulle få några indikationer på varför körkortet alternativt taxiförarlegitimationen är ogiltigförklarat eller återkallat.

Därmed måste buss- och taxiföretagens och resenärernas intresse att säkerställa att föraren har körkort och taxiförarlegitimation väga över utredarens mycket teoretiska riskbeskrivning om att en känslig personuppgift anas.

Direktåtkomst till Transportstyrelsens databaser

En kompletterande lösning som Bussbranschens Riksförbund och Svenska Taxiförbundet har framfört är att företagen ska få direktåtkomst till Transportstyrelsens databaser. En liknande lösning föreligger redan, utformad för AB Svensk Bilprovning. Företaget har medgett en sådan typ av direktåtkomst till uppgifter om anställdas körkortsinnehav och kan, på teknisk väg, enkelt få reda på om en anställd innehar körkort och vilken behörighet personen i så fall har. En direktåtkomst till Transportstyrelsens databaser är dock inte ett alternativ till den automatiska återkopplingen som buss- och taxibranschen kräver, utan ska ses som ett komplement.

Det är buss- och taxiföretagens skyldighet enligt lag att se till att yrkesföraren har nödvändiga tillstånd. Att företagen förhindras att på ett rationellt sätt utföra de kontroller som lagen kräver, med påföljande risk att få böter eller fängelse samt mista trafik tillståndet, är oacceptabelt och orimligt.

Med anledning av kollektivtrafikens stora betydelse och omfattning, har branschen ett särskilt ansvar för att säkerställa resenärers säkerhet. Dock måste ansvariga myndigheter ge buss- och taxiföretagen en reell möjlighet att uppfylla detta lagstadgade ansvar. Transportstyrelsen måste förnya och förbättra systemet för rapportering av ogiltiga eller återkallade körkort och taxiförarlegitimationer. Detta genom att ge buss- och taxiföretagen omedelbar och automatisk återkoppling när förändringar gällande någon av deras förars behörighet sker.

Bussbranschens Riksförbund

Svenska Taxiförbundet

Anna Grönlund
Förbundsdirektör

Thomas Winskog
Förbundsdirektör

Svenska Bussbranschens Riksförbund är en intresseorganisation för den yrkesmässiga bussbranschen och representerar såväl busstrafikföretag som bussresearrangörer.

Svenska Taxiförbundet är branschorganisationen för Sveriges taxiföretagare. Förbundet verkar för sund utveckling av svensk taxinäring och stödjer medlemmarna i arbetet att utveckla det professionella taxiföretagandet.